

Asia: VN/1230/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Perheenyhdistämisen odotusaikaa koskeva ehdotus

Kirkkohallitus korostaa, että perhe-elämän suoja on keskeinen edellytys yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnille, ja että perhe tukee kotoutumista. Esityksen perusteluissa väitetään erossaolon tukevan kotoutumista, mutta tälle ei ole tutkimusnäyttöä, toisin kuin perheen yhdessäolon myönteisestä vaikutuksesta.

Jo nykytilanteessa monet opiskelijat saapuvat maahan ennen perhettään, ja perheenjäsenten odotusaika voi olla jopa yhdeksän kuukautta. Kun odotusaika nyt on jopa kuukausia, perheenyhdistämisen odotusaika kasvaisi arvioidusta noin 1½ vuodesta pidemmäksi, ellei Maahanmuuttoviraston resursseja lisätä. Pitkittynyt erossaolo kuormittaa henkisesti, heikentää kotoutumista, opintojen etenemistä sekä vaikeuttaa yhteiskuntaan kiinnittymistä. Perhe tarjoaa myös taloudellista ja sosiaalista turvaa ja yksin jääminen ilman tukiverkkoa heikentää merkittävästi opiskelijan hyvinvointia.

Poikkeamissäännös on tärkeä oikeusturvakeino odotusaikojen haittojen lieventämiseksi, mutta sen soveltamiskynnys on asetettu korkeaksi. Kirkkohallitus esittää, että säännös mahdollistaa aidon yksilöllisen harkinnan sekä ottaa paremmin huomioon lapsen edun ja yhdenvertaisuuden.

Ulkomaalaislain ja tutkija- ja opiskelijalain soveltamista koskeva ehdotus

Kirkkohallitus pitää oleskelulupasääntelyn selkeyttämistä ja viranomaisten keinojen vahvistamista hyväksikäytön torjumiseksi perusteltuna. Epäämisperusteiden laajentaminen kuitenkin lisää viranomaisharkintaa ja todennäköisesti kielteisiä päätöksiä, mikä korostaa yhdenvertaisen, läpinäkyvän ja oikeusturvaa turvaavan päätöksenteon merkitystä.

Haavoittuvuuden ehkäisy on tärkeää, mutta sääntelyn soveltamisessa on varottava heikommassa asemassa olevien tosiasiallista poissulkemista. Lapsen edun painottamista pidetään myönteisenä, mutta sen soveltamisen tulee olla selkeää ja yhdenmukaista. Lisäksi sääntelymuutosten yhteisvaikutukset perhe-elämän suojaan on arvioitava kokonaisuutena.

Kirkkohallitus korostaa, että lakimuutoksella tulisi puuttua kansainvälisiin opiskelijoihin liittyvien ongelmien juurisyihin. Lakiluonnoksessa korostuu nyt yksittäiset opiskelijat ja heidän perheensä, jotka joutuvat kantamaan vastuun järjestelmän virheistä. On hyvä asia, että opiskelijalla on realistinen käsitys kustannuksista Suomessa, mutta ei ole syytä luoda systeemiä, jossa edelleen vilpilliset keinot ovat mahdollisia ja opiskelijat ajautuvat harmaaseen talouteen ja hyväksikäytetyiksi. Tämä vaikuttaa Suomen maineeseen maailmalla.

Kielitaitoedellytystä koskeva ehdotus

Kirkkohallitus pitää perusteltuna englannin kielen riittävän taidon edellyttämistä opintojen onnistumiseksi, mutta huomauttaa kielitaitovaatimuksen voivan kaventaa koulutukseen pääsyä ja lisätä eriarvoisuutta, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien kohdalla.

Kielitaidon arviointia koskevien käytäntöjen tulee olla selkeitä ja yhdenmukaisia, jotta vältetään päällekkäinen tai ristiriitainen harkinta, ja sääntelyn on turvattava yhdenvertaisuus, oikeusturva ja ennakoitavuus sekä mahdollistettava joustavat ratkaisut kielitaidon kehittämiseksi opintojen aikana.

Kirkkohallitus korostaa, että kielitaito tulee varmistaa luotettavasti jo ennen maahantuloa, esimerkiksi henkilökohtaisella online-haastattelulla pelkkien testien sijaan, jotta ehkäistään vilppiä ja vältetään tilanteet, joissa jo matkaa varten omaisuutensa myynyt ja velkaantunut opiskelija joutuu käännytetyksi puutteellisen kielitaidon vuoksi.

Toimeentuloedellytystä koskevaa asetuksenantovaltuutussäännöstä ja sen perusteella säädettävää valtioneuvoston asetusta koskeva ehdotus

Kirkkohallitus pitää myönteisenä toimeentuloedellytystä koskevan sääntelyn siirtämistä asetustasolle, mikä lisää läpinäkyvyyttä ja oikeusturvaa. Samalla toimeentulotason tulee vastata todellisia elinkustannuksia, jotta opiskelijat eivät joudu taloudellisesti haavoittuvaan asemaan.

Vaatimusten kiristyminen voi heikentää koulutuksen saavutettavuutta erityisesti heikommista lähtökohdista tuleville. Lisäksi kirkkohallitus tuo esiin tarpeen arvioida vaihtoehtoisia keinoja, esimerkiksi varojen sitomista tilille, kuten joissakin maissa on käytäntönä, ja kiinnittää huomiota nykykäytäntöjen mahdollisiin väärinkäyttöihin. Opiskelijoita välittävät agentuurit käyttävät sitomatonta tiliä hyväkseen Suomea markkinoidessaan.

Muuta lausuttavaa esityksestä

Kirkkohallitus kiinnittää huomiota yliopisto- ja AMK-opiskelijoiden eriarvoiseen kohteluun lainsäädännössä, erityisesti pysyvän oleskeluluvan myöntämisessä, jolle ei ole nähtävissä selkeää perustetta.

Kirkkohallitus esittää, että alaikäisille opiskelijoille tulee nimetä edustaja turvaamaan heidän etunsa ja ehkäisemään hyväksikäyttöä. Heidän rekrytointiinsa liittyviin riskeihin, kuten harhaanjohtavaan markkinointiin, on puututtava.

Kirkon työntekijät kohtaavat arjessa kansainvälisten opiskelijoiden yksinäisyyttä, kriisejä ja toimeentulovaikeuksia. Ilman oppilaitoksille asetettua vastuuta opiskelijoiden rekrytointiin eettisyydestä ja tuesta, avun tarve siirtyy seurakunnille ja kolmannen sektorin toimijoille.

Saloranta Teija
Kirkkohallitus